

Rued Langgaard: *Elias i Uvejret* (BVN 204)

Kritisk førsteudgave ved Ulrik Spang-Hanssen

Forord om værket

Motto

Og se, Herren gik forbi, og et stort og stærkt Vejr
 som sønderrev Bjergene og sønderbrød Klipperne:
 Herren var ikke i Vejret.
 Og der kom et Jordskælv efter Vejret:
 Herren var ikke i Jordskælvet.
 Og efter Jordskælvet kom en Ild:
 Herren var ikke i Ilden.
 Men efter Ilden kom der en stille sagte Lyd.
 Da tilhylede Elias sit Ansigt, thi i den var Herren.

Efter Første Kongebog 19,11-13.

Komponistens interesse for skriftstedet om Herrens åbenbaring for profeten Elias går tilbage til en udtalelse af komponisten Niels W. Gade (1817-90). Om denne udtalelse beretter Langgaard, at den faldt til hans far, Siegfried Langgaard, under den nordiske musikfest i København i 1888. Gade sagde da: "Husker De Beretningen om Elias da han stod ved Bjærgtet: Og der kom et frygteligt Vejr, og Herren var ikke i Vejret, og der kom et Jordskælv, men Heren var ikke i det; og der kom en Ild, Herren var ikke i Ilden; men saa kom der en *stille sagte Susen*, og *i den var Herren!* - "Men", tilføjede Gade, "den er der vist ikke meget af i det, som opføres ved Musikfesten" (*Musik*, 1. årg., nr. 4, 15.2.1917; s. 40).

Denne historie blev udgangspunkt for et idémæssigt sammenhængende, lille kompleks af orgelværker i Langgaards produktion. Først kom *Elias i Uvejret*, komponeret i januar 1930 og udvidet formodentlig året efter med et indledende afsnit (takt 1-65), som reelt er en omarbejdelse af orgelpræludiet *Anden Søndag i Advent* fra 1930 (BVN 210: 2). Dermed fik værket den form, hvori det her udgives. Allerede i 1932 kastede Langgaard sig over et nyt orgelværk baseret på samme bibelsted, oprindeligt med genanvendelse af et motiv fra *Elias i Uvejret*. Dette værk fik i senere versioner andre programmatisk tilknytninger under titlerne *Nemo contra deum nisi deus ipse* (BVN 217) og *Høstens Tid* (BVN 228a: 3). Det oprindelige *Elias i Uvejret* genopstod i 1939 i forkortet og omarbejdet form som *Expression* for harmonium, subsidiært klaver eller orgel (BVN 242).

I kompositionens sidste afsnit fra takt 181 citerer Langgaard den anonyme melodi fra reformationstiden *Aleneste Gud i Himmerig*.

Elias i Uvejret blev uropført af Flemming Friis i Gurre kirke 3. juli 1994. Den første indspilning forelå primo 2002 i Ulrik Spang-Hanssens fortolkning (Classico CLASSCD 390).